

Sygn. akt: I ACa 1262/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wincenty Ślawnki
Sędziowie:	SA Anna Miastkowska (spr.) SO del. Elżbieta Zalewska - Statuch
Protokolant:	stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. B. (1), K. B. (2), A. B. (1) i A. B. (2)**

przeciwko (...)z **siedzibą w W.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 21 września 2012 r. sygn. akt I C 1404/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od(...)z siedzibą w W. na rzecz powodów K. B. (1), K. B. (2), A. B. (1) i A. B. (2) solidarnie kwotę 1.800,00 (jeden tysiąc osiemset) złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania za II instancję.**

I A Ca 1262/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 września 2012 roku wydanym w sprawie z powództwa A. B. (2), K. B. (1), K. B. (2) i A. B. (1), spadkobierców po zmarłym A. B. (3) przeciwko(...)w W. o zadośćuczynienie i odszkodowanie, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zasądził od pozwanego solidarnie na rzecz powodów – spadkobierców po zmarłym A. B. (3), kwotę 50.000 zł. tytułem zadośćuczynienia, kwotę 33.840 zł. tytułem zwrotu kosztów leczenia rehabilitacyjnego oraz

kwotę 484,16 zł z tytułu kosztów leczenia wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania a nadto nakazał ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa nieopłacone koszty sądowe.

Powyższe orzeczenie zostało oparte na ustaleniach które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne. Ustalenia te nie były sporne między stronami, za wyjątkiem wydatków związanych z rehabilitacją poszkodowanego w Klinice (...) które zostały zakwestionowane przez pozwanego.

Sąd Okręgowy między innymi zaznaczył, iż w dniu 19 lutego 2008 roku doszło do wypadku komunikacyjnego w wyniku którego obrażeń ciała doznał A. B. (3). Po przewiezieniu do szpitala w P. stwierdzono u niego opisane przez Sąd urazy, stanowiące realne zagrożenie utraty życia. W związku z tym konieczna była półtoramiesięczna hospitalizacja na oddziale intensywnej terapii a następnie hospitalizacja na oddziale neurologicznym. A. B. (3) poddany był również rehabilitacji neurologicznej i ortopedycznej w szpitalu w B.. Po zakończeniu hospitalizacji kontynuował leczenie w trybie ambulatoryjnym, w tym w poradni neurologicznej. Odbił też dwa turnusy rehabilitacyjne w (...) Klinice (...) w K., które znacząco poprawiły stan jego zdrowia.

Obok obrażeń o charakterze fizycznym wypadek wywarł też głębokie skutki na zdrowiu emocjonalnym A. B. (3). Do chwili wypadku był on młodym i sprawnym mężczyzną, zaś stwierdzone u niego schorzenia samoistne nawet w przybliżeniu nie ograniczały jego aktywności w takim stopniu, jak obrażenia doznane w wypadku. W następstwie wypadku A. B. (3) utracił sprawność fizyczną i psychiczną. Został zaliczony do osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym. Wymagał pomocy we wszystkich czynnościach dnia codziennego.

W Klinice (...) w K. A. B. (3) przebywał dwukrotnie, w okresie od 25 sierpnia do 21 września 2008 roku i od dnia 16 listopada do 14 grudnia 2008 roku. Klinika ta gwarantowała stosowanie nowoczesnej rehabilitacji funkcjonalnej, która zakłada uzyskanie szybkich efektów dzięki intensywnej pracy pacjenta z terapeutą. Podczas pobytów na turnusach rehabilitacyjnych A. B. (4) miał wykonywaną terapię zmierzającą do zwiększenia jego samodzielności w czynnościach życia codziennego.

W większości placówek rehabilitacyjnych, które mają umowę z NFZ nie ma wyposażenia do prowadzenia ćwiczeń metodą biologicznego sprzężenia zwrotnego z wykorzystaniem (...) oraz brak jest fizjoterapeutów posiadających uprawnienia do prowadzenia kinezyterapii metodami neurofizjologicznymi (...) i (...), które zastosowano u A. B. (3). Na terenie P. nie ma publicznej placówki rehabilitacyjnej dla dorosłych, w której powód mógłby mieć wykonywane takie zabiegi i w takim zakresie jak w Klinice (...). W okresie pierwszych 24 miesięcy od wypadku A. B. (4) wymagał kompleksowej rehabilitacji jaką zapewnił mu szpital w B. i Klinika (...) w K.. Oplata 8.400 zł za 14 dniowe leczenie w tej Klinice jest porównywalna z innymi tego typu Klinikami w kraju. A. B. (3) poniósł koszty dwóch turnusów rehabilitacyjnych w Klinice, każdy po 16.920 zł.

Doznany przez niego uszczerbek na zdrowiu z chirurgicznego punktu widzenia wyniósł 20 %, (po wypadku A. B. (3) został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy). Szacunkowy uszczerbek na zdrowiu w ciągu 6 miesięcy od wypadku z psychologicznego punktu widzenia wynosił 50 % a w późniejszym okresie – 5 %. Zaburzenia psychiatryczne u A. B. (3), obejmujące zaburzenia adaptacyjne, osobowości i funkcji poznawczych skutkowały uszczerbkiem na zdrowiu w wysokości 50 %.

W postępowaniu likwidacyjnym pozwany wypłacił na rzecz A. B. (3) kwotę 75.000 zł. A. B. (3) będący powodem w niniejszej sprawie zmarł w toku postępowania. Do procesu przystąpili jego spadkobiercy.

Dokonując ustaleń w sprawie, zwłaszcza w zakresie dotyczącym skutków wypadku i wielkości doznanego przez poszkodowanego uszczerbku na zdrowiu, Sąd oparł się na opinii biegłych lekarzy które ocenił jako w pełni miarodajne. Z uwagi na śmierć poszkodowanego nie został przeprowadzony dowód z opinii biegłych z zakresu neurologii, neurochirurgii oraz chirurgii szczękowej co pozwoliłoby, zdaniem Sądu, na ocenę, że procentowa wysokość uszczerbku na zdrowiu doznanego przez A. B. (3) była zdecydowanie wyższa.

Mając na uwadze kryteria jakie należy uwzględniać przy określaniu wysokości zadośćuczynienia za krzywdę po myśli art. 445 par. 1 k. c. Sąd I instancji uznał, iż zadośćuczynienie za krzywdę doznaną przez A. B. (3) powinno się kształtować na poziomie 125.000 zł. Sąd uwzględnił przy tym rodzaj obrażeń stwierdzonych u poszkodowanego i wielkość uszczerbku na zdrowiu, oraz pozostałe skutki wypadku a zwłaszcza utratę zdolności do pracy i znaczne ograniczenia w życiu codziennym.

Po odliczeniu wypłaconej sumy w postępowaniu likwidacyjnym, zasądzeniu na rzecz spadkobierców A. B. (3) podlegała kwota 50.000 zł. wraz z odsetkami od dnia 19 lipca 2008 roku. Kierując się przesłankami z art. 444 par. 1 k. c. Sąd zasądził nadto na ich rzecz kwotę 484,16 zł. z tytułu zwrotu wydatków przeznaczonych na zakup leków dla poszkodowanego oraz kwotę 33.840 zł. z tytułu jego rehabilitacji w Klinice (...) w K.. W ocenie Sądu I instancji, w niniejszej sprawie zachodziły podstawy do poniesienia przez A. B. (3) kosztów leczenia podjętego poza publiczną służbą zdrowia, nier refundowanych ze środków NFZ . Sąd powołał się tu na opinię biegłej z zakresu rehabilitacji która uznała sposób leczenia A. B. (3) w Klinice (...) za celowy dla poprawy jego stanu zdrowia. Sąd podkreślił przy tym, że koszty rehabilitacji w Klinice nie były ustalone na zbyt wygórowanym poziomie, przekraczającym ogólnie obowiązujące stawki, przy uwzględnieniu standardu warunków panujących w Klinice oraz rodzaju zabiegów fizjoterapeutycznych stosowanych u A. B. (3) a leczenie to przyniosło pozytywne rezultaty.

Sąd powołał się również na fakt, że gdyby A. B. (3) zdecydował się na korzystanie z zabiegów oferowanych w ramach NFZ, to musiałby długo czekać na takie zabiegi a nadto z dużym prawdopodobieństwem można było założyć, iż nie byłby poddany takiej rehabilitacji jak zastosowana w Klinice, jako, że placówki medyczne finansujące zabiegi ze środków NFZ nie dysponują takim sprzętem jaki jest dostępny w niepublicznych placówkach zdrowotnych.

Strona pozwana zaskarżyła powyższe orzeczenie w zakresie rozstrzygnięcia zamieszczonego w pkt. 1 sentencji – w części dotyczącej biegu odsetek ustawowych od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia, poprzedzającej datę wydania wyroku oraz w zakresie rozstrzygnięcia zamieszczonego w pkt. 2 – w całości a nadto w części rozstrzygającej o kosztach procesu.

Skarżący zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 444 par. 1 k. c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że zasądzona kwota 33.840 zł. z tytułu zwrotu kosztów leczenia rehabilitacyjnego znajduje uzasadnienie w powołanym przepisie, podczas gdy koszty z tego tytułu w istocie nie zostały przez poszkodowanego poniesione a nadto nie stanowią one wydatków celowych i niezbędnych,

b) art. 481 par. 1 k. c. art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) poprzez nieprawidłową wykładnię oraz błędne zastosowanie i zasądzenie odsetek od sumy zadośćuczynienia od daty wskazanej w pkt. 1 wyroku, zamiast od daty wyrokowania.

2. naruszenie przepisów prawa procesowego – art. 233 par. 1 k. p. c. w zw. z art. 328 par. 2 k. p. c. poprzez zaniechanie odniesienia się do zeznań świadka E. Ś. (1) i poczynienia ustaleń faktycznych co do odpłatności poszkodowanego za turnusy rehabilitacyjne.

W oparciu o powyższe zarzuty strona pozwana domagała się zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez:

a). w pkt. 1 wyroku – zasądzenie ustawowych odsetek od zadośćuczynienia od dnia wyrokowania, w miejsce daty 19 lipca 2008 roku,

b). w pkt. 2 wyroku – oddalenie powództwa w części dotyczącej kwoty 33.840 zł. z tytułu zwrotu kosztów leczenia rehabilitacyjnego wraz z odpowiednim rozliczeniem kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie była uzasadniona.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu o charakterze procesowym, upatrywanym przez skarżącego w naruszeniu art. 233 par. 1 k. p. c. należy stwierdzić, iż Sąd I instancji powołał się na zeznania świadka E. Ś. (1) w zakresie w jakim osoba ta wypowiadała się na temat sprawowania opieki nad A. B. (3). Dokonując ustaleń na temat rehabilitacji jakiej poszkodowany poddał się w Klinice (...) w K., Sąd ten wskazał na dowody w postaci opinii biegłej z zakresu rehabilitacji oraz w postaci faktury dotyczącej kosztów rehabilitacji. Sąd istotnie nie odniósł się do zeznań świadka E. Ś. mówiących o tym, że poszkodowany nie uregulował przed swoją śmiercią kosztów omawianej rehabilitacji. Brak ten nie miał jednakże znaczenia dla odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego. Odpowiedzialność ta wymagała omówienia w nawiązaniu do podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 444 par.1 k.c. Na mocy tego przepisu obowiązany do naprawienia szkody winien pokryć wszelkie celowe i konieczne wydatki pozostające w związku z uszkodzeniem ciała lub z rozstrojem zdrowia, w tym koszty leczenia, dodatkowej opieki, specjalnego odżywiania, czy też koszty nabycia sprzętu rehabilitacyjnego. Powyższy przepis przewiduje również możliwość wyłożenia z góry sumy potrzebnej na koszty leczenia. Tym samym w normie tej mieści się przypadek rozpatrywany w niniejszej sprawie, gdzie A. B. (3) podał się leczeniu rehabilitacyjnemu ale nie dokonał zapłaty za to świadczenie medyczne a dług z tego tytułu wszedł w skład masy spadkowej i winien być uregulowany przez jego spadkobierców.

Obowiązek wyłożenia przez zobowiązanego z góry niezbędnej kwoty na leczenie nie jest bowiem uwarunkowany wykazaniem przez poszkodowanego, że istotnie już taki wydatek poniósł, w związku z czym nie może być mu przeciwstawiony zarzut przedwczesności czy też niezasadności żądania, mający wynikać z faktu nie poczynienia takiego wydatku lub starań o bezpłatne wykonanie świadczeń medycznych (tak Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 14 kwietnia 1967 roku I PR 100/67 LEX nr 13929).

Otwartą pozostawała natomiast kwestia, czy rehabilitacja w Klinice (...) była celowa i konieczna a tym samym czy jej koszty, nie refundowane przez NFZ, powinna pokryć strona pozwana w ramach omawianego przepisu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego na powyższe zagadnienia należy udzielić odpowiedzi pozytywnej.

Wymaga przede wszystkim podkreślenia, że prawa do żądania zwrotu bądź wyłożenia z góry kosztów leczenia nie pozbawia poszkodowanego okoliczność, że nie korzysta on z lecznictwa społecznego, jeżeli tylko zostanie wykazane, że celowe jest stosowanie takich metod leczenia, zabiegów lub środków leczniczych, które nie wchodzą w zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 czerwca 1969 roku, II PR 217/69, OSNCP 1970, poz. 50). Co do zasady podlegają więc uwzględnieniu koszty leczenia w postaci wykonanych zabiegów spoza listy objętej refundacją, jeżeli te odznaczają się większą skutecznością w leczeniu konkretnych schorzeń.

Zakres zabiegów nie może ograniczać się do wydatków kompensowanych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, lecz powinien obejmować koszty działań podjętych z uzasadnionym – zważywszy na aktualny stan wiedzy medycznej – przekonaniem o spodziewanej poprawie stanu zdrowia poszkodowanego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 roku., II CKN 1018/00, LEX nr 75352).

W niniejszej sprawie nie ulegał wątpliwości fakt, iż rehabilitacja podjęta w Klinice (...) przyniosła poprawę stanu zdrowia poszkodowanego. Zwróciła na to uwagę biegła z zakresu rehabilitacji podnosząc, iż ze względu na rodzaj doznanych przez A. B. (3) obrażeń – głównie o charakterze neurologicznym – stosowana w Klinice metoda w postaci zabiegów sprzężenia zwrotnego z wykorzystaniem różnorodnych oddziaływań na organizm chorego, powinna być prowadzona jako pierwszoplanowa ze względu na bardzo dobre efekty terapeutyczne. Uznać więc należało, że tego rodzaju zabiegi były celowe i konieczne jako przynoszące wymierne korzyści dla poszkodowanego. Nie miało przy tym znaczenia, że podobne efekty lecznicze możliwe były do uzyskania w drodze zabiegów wykonywanych w sposób konwencjonalny. Osoba poszkodowana ma bowiem prawo do poszukiwania najbardziej korzystnych metod leczenia, przynoszących wymierną poprawę stanu zdrowia, w jak najkrótszym czasie, bez obowiązku poddawania

się tym metodom, które są relatywnie tańsze czy też refundowane przez NFZ. Na poszkodowanym nie spoczywa też powinność poszukiwania najtańszych ofert leczenia w skali kraju, zwłaszcza, że różnice między kosztami leczenia w poszczególnych placówkach medycznych nie sprowadzają się jedynie do stosowania odmiennych stawek za leczenie, ale mogą być związane z odmiennością metod leczenia czy też z jakością używanego sprzętu medycznego. Dlatego argument skarżącego, iż A. B. (3) mógł poddać się rehabilitacji w innych ośrodkach, w których koszty pobytu mogły być niższe od kosztów leczenia w Klinice (...), nie był przekonujący, zwłaszcza wobec przesądzenia o skuteczności metod stosowanych przez tę Klinikę.

Ostatecznie należało uznać, że koszty leczenia rehabilitacyjnego mieściły się w ramach art. 444 par. 1 k. c. i podlegały zasądzeniu na rzecz spadkobierców A. B. (3), łącznie z kosztami pobytu hotelowego osoby towarzyszącej poszkodowanemu. A. B. (3) nie był zdolny do samodzielnej egzystencji i wymagał opieki osoby trzeciej, tak więc pobyt opiekuna w czasie rehabilitacji w Klinice był niezbędny dla zapewnienia stosownego wsparcia w codziennych sprawach życiowych, niezależnie od opieki lekarskiej czy pielęgnarskiej. Zarzut naruszenia art. 444 par. 1 k. c. nie był zatem słuszny.

Nie można też było się zgodzić z zarzutem naruszenia art. 481 par. 1 k. c.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę prezentuje pogląd zgodnie z którym odsetki od zadośćuczynienia, w rozmiarze w jakim należy się ono osobie uprawnionej w dniu, w którym ma je zapłacić osoba zobowiązana, powinny być liczone od tego dnia a nie od daty wydania wyroku. O opóźnieniu w zapłacie świadczenia odszkodowawczego można bowiem mówić w sytuacji gdy dłużnik nie spełnia go niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela, od tej więc chwili należą się odsetki za to opóźnienie. W rozpatrywanym przypadku odsetki od kwoty 50.000 zł. przyznanej tytułem zadośćuczynienia zostały zasądzone od daty w której nastąpiła odmowa wypłaty świadczenia w tej wysokości na rzecz A. B. (3) w postępowaniu likwidacyjnym. Ze względu na charakter i rozmiar szkody nie ulegało wątpliwości, iż wypłacone w tym postępowaniu zadośćuczynienie było zbyt niskie i już na tym etapie należało je określić na poziomie odpowiadającym żądaniu pozwu. Dlatego decyzja przyznająca odsetki od daty wyznaczonej przez Sąd I instancji, była prawidłowa.

Ostatecznie, z omówionych wyżej względów, apelacja podlegała oddaleniu stosownie do treści art. 385 k. p. c. O kosztach postępowania odwoławczego rozstrzygnięto na mocy art. 98 par. 11 k. p. c. w zw. z art. 108 par. 1 k. p. c. i art. 391 par. 1 k. p. c.